

2. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підруч. 2-ге вид. /
3. В. Й. Здоровега. — Л. : ПАІС, 2004. — 268 с.
4. Інтернет-видання «20 хвилин» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://te.20minut.ua/>
5. Інтернет-видання «Терен» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://teren.in.ua/>
6. Інформаційний портал «Українське право» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrainepravo.com/law-making/bill_passed_by_legislature/zakon-ukraini-pro-derzhavni-finansovi-garantii-medichnogo-obslugovuvannya-naselennya/
7. Михайлин І. Л. Основи журналістики : підручник. / І. Л. Михайлин. — К. : ЦУЛ, 2002. — 282 с.
8. Офіційний веб-портал «Верховна Рада України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>
9. Інтернет-видання «Cheline» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cheline.com.ua/>
10. Інтернет-видання «Високий Вал» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://val.ua/>
11. Інтернет-видання «Справжня варт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://varta.kharkov.ua/>
12. Інтернет-видання «Городской дозор kharkov news» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dozor.kharkov.ua>
13. Інтернет-видання «Херсон онлайн» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khersonline.net/>
14. Інтернет-видання «Вгору» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vgoru.org/>

Мороз В.

Науковий керівник – доц. Царик Л. І.

ЗАСВОЄННЯ ПОНЯТТЯ ПРО ХУДОЖНЮ ДЕТАЛЬ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ

ГРИГОРА ТЮТЮННИКА У КОЛЕДЖІ

Григор Тютюнник, за влучним висловом О. Гончара, «блискучим новелістом і повістярем увійшов у свідомість сучасного читача». Багато творів автора написано про велике людське почуття — кохання. Та, мабуть, найбільш щемливою серед них є новела «Три зозулі з поклоном». Символічним втіленням добра, людяності, мудрості постають її герої. Новела «Три зозулі з поклоном», глибоко віддзеркалює внутрішній світ письменника, його світобачення та є однією з найчарівніших перлин української літератури ХХ ст.

Проблема шкільної інтерпретації новели розглядалася у ряді статей і практичних рекомендацій (Богдан Н., Ганіч Н., Євсєєвська В., Замфір А., Кизименко О., Конопка Т.). Автори під різним кутом зору трактують ідейно-художній зміст твору, пропонуючи шляхи з'ясування його жанрово-стильових особливостей, символіки, образної системи.

Мета нашої статті — розкрити методичні засади та особливості вивчення новели «Три зозулі з поклоном» на заняттях літератури у коледжі, визначити найефективніші методи і форми роботи, які допоможуть поглибити поняття студентів про новелу та з'ясувати роль художньої деталі у тексті твору.

Під час вивчення літературного матеріалу у коледжах студенти перш за все повинні вміти оперувати теоретико-літературним матеріалом. Теорія літератури дає студентові можливість правильно аналізувати художній текст, засвоювати його як певний жанр. Усі теоретичні поняття у програмовому курсі літератури пов'язані з певним текстом, під час розгляду якого студенти їх опановують. Засвоєння студентами системи теоретико-літературних понять забезпечує їм теоретичну основу розуміння письменства як виду мистецтва та науковий інструментарій для аналізу художнього тексту, допомагає сформувати читацьку культуру.

Перш за все, під час вивчення новели читач повинен бути ознайомленим із текстом твору. Важливим є визначення жанру твору який опрацьовується, наприклад під час роботи над текстом «Три зозулі з поклоном» Г. Тютюнника можна подати такі запитання і завдання за текстом:

- Від чийого імені ведеться оповідь? Хто оповідач? (*Оповідь у творі ведеться від імені сина-студента, що приїхав на канікули додому до матері*)

- Хто герої? Що з ними сталося? (*Михайло — батько, Софія — мати, сусідка Марфа, що кохала Михайла; Карпо — чоловік Марфи, але про нього говориться мало*)

- Що сталося з батьком хлопця? Звідки приходять листи? (*Листи приходять із Сибіру, тому можна здогадатися, що батько знаходиться в сталінських таборах*)

- Чи є епіграф у творі? Як ви думаєте, яку функцію він виконує? (*Є епіграф — Любові Всевишній присвячується. Цей епіграф спрямовує читача на те, що буде йти мова про якісь неземні почуття*)

Для закріплення знань сюжету тексту можна використовувати вправу побудови сюжетного ланцюга, після чого коротко охарактеризувати кожен підпункт:

1. Кохання заміжньої Марфи Яркової та Михайла, який має сина.
2. Розповідь історії кохання матері Софії оповідачеві новели (синові).
3. Заслання Михайла до Сибіру.
4. Листи від Михайла дружині.
5. Соня, яка знає про Марфину любов до її чоловіка, не картає суперницю.

Для визначення композиційно-стильових особливостей новели можна запропонувати колективне заповнення таблиці.

Епіграф твору	«Любові Всевишній присвячується»
Символіка назви	В основі новели — зміст повір'я: той, хто не може відповісти взаємністю на чисте кохання, мусить передати вітання «Три зозулі з поклоном», що означає — відпусти, залиш мене, покинй.
Композиційні особливості	Невеликий обсяг. Використання автором прийому обрамлення з метою надання оповіді емоційної проникливості в змалюванні трагедії. «Останній лист від тата» — новела в новелі.
Проблематика	Моральних чеснот; шляхетності; спорідненості людських душ; відданості кохання.

Студенти разом із викладачем повинні визначити тему та ідею тексту (*Тема: складність людських стосунків, виражена через історію нещасливого кохання. Головна ідея: возвеличення любові як високої християнської цінності, яка вивищує людину над буденністю, очищає її душу.*)

На нашу думку, велику роль відіграє визначення художньої деталі у новелах. Перш ніж з'ясувати роль художньої деталі у новелі необхідно актуалізувати знання студентів про художню деталь. Шляхи виконання такого завдання є різні. Зокрема, це може бути самодиктант із перевіркою своїх знань шляхом використання спроектованого на мультимедійну дошку визначення. Студенти зможуть порівняти свої визначення із зазначеним на дошці. (*Художня деталь — засіб словесного та малярського мистецтва, якому властива особлива змістова наповненість, символічна зарядженість, важлива композиційна та характерологічна функція. Через деталь значною мірою виявляється спосіб художнього мислення митця, його здатність вихопити з-поміж безлічі речей чи явищ таке, що у сконцентрованому, спресованому вигляді економно і з великою експресивністю дає змогу виразити авторську ідею твору*) [4. 718 с.].

Також викладач повинен додати, що вона буває як наскрізною (повторюваною) у творі, так і одномоментною, але в кожному разі вона має в собі прихований сенс, підтекст, може викликати широкий спектр асоціацій, здатна замінити цілий епізод.

Після засвоєння теоретико-літературного поняття необхідно з'ясувати, яку художню деталь можна виділити в новелі «Три зозулі з поклоном»? (*Зозуля — образ зневаженої людьми нещасної жінки, самотньої дівчини, символ тривоги й печалі людської*). Необхідно узагальнити, що художня деталь у творчості Григора Тютюнника одночасно є засобом й узагальнення, типізації й індивідуалізації, конкретизації в зображенні предметів та характерів. У вмілому використанні її полягає величезний художній потенціал творів письменника.

На цьому етапі доцільним буде здійснити міждисциплінарні зв'язки із природознавством, визначивши символіку образу зозулі. В уявленні українців зозуля — багатозначний символ. Вона уособлює сум, тугу за минулим життям, за красою, страждання, перетворення жінки на птаху, віщунку життя пробудження природи. Це загалом добрий вісник, птах, близький до людської душі. Людина перед смертю просить її переслати вісточку про себе. Може уособлювати нещасливу в коханні чи подружжі дівчину чи жінку.

Окрім цього, викладач може зауважити, що Григій Тютюнник був справжнім «майстром художньої деталі». За її допомогою він досягав лаконічної, але інформативної «густоти» зображення. Скажімо, у цій новелі саме з розповіді Софії довідуємося, що ж було на душі в Марфи, у Михайла. Найточніше про це «говорять» такі деталі: вона терпляче сидить «на поріжку» пошти, чекаючи на листа від Михайла; у неї «жовті кучері з-під чорної хустки» (що символізує її розлуку й печаль); листа Михайла до дружини «пригорнула до грудей»; у неї постійно «сльози в очах»; Михайло очі «долонею прикриває» (ніби приховує, що ж у душі); посивіла Марфа і посивів Михайло; сосни «батькові» і сосни «молоденькі». Як бачимо, останні деталі — контрастні; на подібних контрастах Григій Тютюнник також постійно акцентує.

На наступному етапі заняття доречно проводити роботу з текстом твору в групах для виконання диференційованих завдань.

Завдання для 1 групи. Через усю новелу проходить наскрізна деталь «сосни». Поспостерігайте, як автор вводить читача у текст, які використовує епітети. Що символізує цей улюблений образ автора? (*Щоб загострити увагу на образі «татової сосни» автор вживає такі епітети: «маленькі сосни», «великі сосни», «ті, що твій тато посадив». Вона є конкретною і символічною: для сина, для матері, дружини — як пам'ять, для односельців — як спогад про добру людину, яку безневинно знищив сталінський режим. Для батька сосна, ним посажена, - символ рідного дому*).

Завдання для 2 групи. Група досліджує художню майстерність Григора Тютюнника, показує вміння використовувати тільки необхідні слова, влучні художні засоби.

- «А Марфа біжить на роботу, птахою летить, щоб дов'язати до вечора свої шість *kin*, і вітер сушить — не висушить сльози у її очах».
- «Сокіл був, ставний такий, смуглий, очі так і печуть, чорнючі».

- «Сині Марфині очі запливають слізьми і сяють угору...».
- «Карпо (чоловік Марфи) тьопає (їсть) як за себе кидає...».
- «Товстокикий був, товстоногий. І рудий... як стара солома. Марфа проти нього перепілочка... а слъози в очах — наче дві свічечки голубі ...» тощо.

Спостереження над текстом допомагає студентам коледжу справитися із поставленими завданнями. Автор робить висновок, що любов — почуття незалежне від людської свідомості, волі, бажання, моралі, воно ніби дається якоюсь вищою силою, тому мусить лишатися поза осудом чи запереченням, має право на існування. Внаслідок проведеної роботи Григор Тютюнник постане перед студентами «великим майстром художньої деталі».

Глядик в.

Науковий керівник – доц. Кушнір О. В.

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕМИ ЗУМОВЛЕНА СУЧАСНИМИ ТЕНДЕНЦІЯМИ

До зростання ролі соціальної журналістики, яка здатна найбільш оперативно реагувати на усі аспекти реальності, тим самим задовольняючи потреби аудиторії в наочному представленні того чи іншого факту. На сьогоднішній момент соціальна проблематика є багатогранною. Це соціальна стратифікація, економічні проблеми (безробіття, бідність, інфляція), соціальна дезорганізація (існування так званих «проблемних районів», гетто), соціальна незахищеність людей різного віку, соціальна нерівність (багаті та бідні), робота (соціальні проблеми тут можуть бути пов'язані із професійним стресом, сексуальними домаганнями, нерівністю в оплаті праці, гендерною нерівністю, расовою нерівністю та ін.), медицина (зростаюча кількість ВІЛ інфікованих, хворих на туберкульоз), забруднення навколишнього середовища, соціальна адаптація колишніх військовослужбовців, ветеранів воєнних дій. Отже, забезпечуючи кожного члена суспільства соціально значущою інформацією, медіа не лише уможливають діалог суспільства та реципієнта, а й допомагають кожному реалізувати його право на вирішення соціально-значущої проблеми.

Методологічну основу дослідження онлайн-видань із соціальним контентом склали праці науковців: О. Г. Ткаченко [5], К. С. Шендеровського [8], О. В. Лаврик [2], Л. Скокової [4], О. В. Чекмишева [7].

Сьогодні на медійній арені Тернопільщини функціонує понад 240 новинних, аналітичних, новинно-розважальних інтернет-ресурсів. Проте лише чотири з них є офіційно зареєстрованими інтернет-виданнями: «Терен», «20 хвилин», «0352» і «7 Днів–Україна».

Джерелом дослідження стало інтернет-видання «7 Днів-Україна». Про затребуваність даного ресурсу аудиторією свідчить кількість його переглядів за добу – близько п'ятдесяти тисяч читачів з усього світу щодоби. Видання «7 Днів–Україна» – це онлайн-трансляції з експертами, політиками та громадськими діячами, професійна аналітика, вражаючі фото та відеорепортажі з місця подій, спрямовані на окреслення зображеної події в контексті суспільного процесу. Для зв'язку з реципієнтами медіа має електронну пошту. Важливим блоком у структурно-композиційній моделі порталу є інформація про проблеми з різних сфер життя Тернополя та області.

Мета статті – окреслити параметри соціального контенту онлайн-видання «7 Днів–Україна» [1] у тематичному вимірі, здійснити моніторинг соціальних матеріалів та виділити тематичні пріоритети ресурсу.

На думку К. Шендеровського, соціальна журналістика – це окремих інститут, який повноцінно функціонує в нашому суспільстві, вимагаючи від своєї аудиторії не пасивного споглядання, прочитання, прослуховування інформації, а активної участі у творенні й перебудові суспільства [8, с. 121]. Соціальна журналістика відображає дійсність, інформуючи аудиторію про події, що відбуваються, дає можливість обмінятися думками з різних приводів, особливим чином бере участь у регулюванні відносин між людьми і соціальними спільнотами, прагнучи позитивно вплинути як на самі відносини, так і на соціальні структури, що керують різними сферами суспільного життя.

А. Матюшина зазначає, що ЗМІ стають ретранслятором соціальних проблем і фактично «опредмечують» соціальні проблеми. Вони не лише впливають на формування соціальних реалій, але й відображають ці реалії. Відображаючи, вносять елемент інтерпретації, закладаючи тим самим новий етап взаємовпливу медіа та соціальних інститутів [3, с. 4].

Науковець О. Лаврик розмірковує: «Оскільки основне призначення ЗМІ – безперервне відображення суспільного життя в усіх його діалектичних зв'язках, суперечностях і конфліктах, то висвітлення відповідної проблематики (соціальної, політичної, економічної, культурної тощо) усе частіше розглядають як складну систему із взаємозалежними елементами. При цьому ця система входить як складова частина до системи більш широкого порядку – соціального функціонування суспільства» [2, с. 4]. Складність соціальних проблем полягає в їх взаємодії з іншими аспектами життя та діяльності суспільства. Такий взаємозв'язок утворює складну проблемно-тематичну структуру соціальної інформації.